

SEJM
RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ
VII kadencja

Druk nr 2898
Warszawa, 18 września 2014 r.

Pani
Ewa Kopacz
Marszałek Sejmu
Rzeczypospolitej Polskiej

Na podstawie art. 118 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. i na podstawie art. 32 ust. 2 regulaminu Sejmu niżej podpisani posłowie wnoszą projekt ustawy:

- o zmianie ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych.

Do reprezentowania wnioskodawców w pracach nad projektem ustawy upoważniamy pana posła Andrzeja Jaworskiego.

(-) Andrzej Adamczyk; (-) Jan Krzysztof Ardanowski; (-) Marek Ast; (-) Barbara Bartuś; (-) Dariusz Bąk; (-) Andrzej Bętkowski; (-) Antoni Błądek; (-) Przemysław Czarnecki; (-) Witold Czarnecki; (-) Edward Czesak; (-) Piotr Krzysztof Ćwik; (-) Zbigniew Dolata; (-) Jacek Falfus; (-) Szymon Giżyński; (-) Grzegorz Janik; (-) Wojciech Jasiński; (-) Andrzej Jaworski; (-) Mariusz Orion Jędrysek; (-) Piotr Król; (-) Maciej Małecki; (-) Grzegorz Matusiak; (-) Kazimierz Moskal; (-) Anna Paluch; (-) Piotr Polak; (-) Bogdan Rzońca; (-) Jacek Sasin; (-) Jerzy Sądziel; (-) Grzegorz Schreiber; (-) Kazimierz Smoliński; (-) Krzysztof Sońta; (-) Marek Suski; (-) Jerzy Szmit; (-) Stanisław Szwed; (-) Jacek

Świat; (-) Robert Telus; (-) Marcin Witko; (-) Grzegorz Adam
Woźniak; (-) Wojciech Zubowski.

Ustawa
z dnia 2014 roku
o zmianie ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych

Art. 1 .

W ustawie z dnia 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych (Dz. U. z 2006 r., Nr 90, poz. 631 z późn. zm.) wprowadza się następujące zmiany:

1. art. 116 otrzymuje brzmienie:

„**Art. 116.** 1. Kto bez uprawnienia albo wbrew jego warunkom oraz w celu osiągnięcia korzyści majątkowej rozpowszechnia cudzy utwór w wersji oryginalnej albo w postaci opracowania, artystyczne wykonanie, fonogram, wideogram lub nadanie, podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 3.

2. Jeżeli sprawca uczynił sobie z popełniania przestępstwa określonego w ust. 1 stałe źródło dochodu albo działalność przestępną, określoną w ust. 1, organizuje lub nią kieruje, podlega karze pozbawienia wolności od 6 miesięcy do lat 5.

3. Jeżeli sprawca czynu określonego w ust. 1 działa nieumyślnie, podlega grzywnie albo karze ograniczenia wolności.”,

2. art. 122 otrzymuje brzmienie:

„**Art. 122.** Ściganie przestępstw określonych w art. 116, art. 117 ust. 1, art. 118 ust. 1, art. 118¹ oraz art. 119 następuje na wniosek pokrzywdzonego.”

Art. 2.

Ustawa wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia.

UZASADNIENIE

Ostatnie lata na całym świecie przyniosły rozwój zjawiska nazywanego „copyright trolling”, polegającego na masowym, zautomatyzowanym ustalaniu naruszeń prawa autorskiego – przede wszystkim poprzez sieć Internet – oraz rozsyłaniu propozycji ugód dzierżawcom łącz internetowych, z których nastąpiło naruszenie praw majątkowych.

W Niemczech, według ustaleń organizacji IGGDAW, w roku 2013 ponad 70 podmiotów zajmujących się tego typu działalnością wysłały ponad 100.000 wezwań. Średnia kwota roszczeń wynosiła 829,11 euro¹.

W ciągu ostatnich miesięcy działalność taką rozpoczęły kancelarie prawne w Polsce², jednak z uwagi na długotrwały charakter postępowań cywilnych oraz konieczność gromadzenia przekonującego materiału dowodowego dla uzasadnienia swoich roszczeń – w tym przede wszystkim ustalenie konkretnej osoby, dokonującej naruszenia praw – uprawnieni z tytułu praw autorskich na masową skalę składają do Prokuratury zawiadomienia o popełnieniu przestępstwa określonego w art. 116 ust. 1 ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych.

Takie postępowanie, jak wynika z przeprowadzonych przez Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego w 2013 roku konsultacji społecznych, z „niezadowolenia ze skuteczności postępowania cywilnego”, a „możliwość skorzystania z powództwa adhezyjnego w ramach postępowania karnego staje się substytutem cywilnoprawnej drogi dochodzenia roszczeń³.” Według ustaleń prasowych, jest to co najmniej 100.000 zawiadomień złożonych do organów ścigania, wykonanych w sposób zautomatyzowany, a mający na celu przede wszystkim uzyskanie danych osobowych dzierżawców łącz internetowych.

Ponadto, informacja o rozpoczętych postępowaniach karnych umieszczana jest w rozsyłanych do abonentów wezwaniach do zawarcia ugody. Wzory takiej „ugody” przewidują zrzeczenie się roszczeń uprawnionego pod warunkiem zapłaty kwot pieniężnych od kilkuset do kilku tysięcy złotych.

Podkreślenia wymaga, że tak formułowane wezwania nie są rozsyłane do osób, co do których można z pewnością stwierdzić, że dokonały naruszenia praw autorskich – a jedynie takich, które zawarły stosowne umowy z dostawcami usług internetowych i których dane osobowe w związku z powyższym są przez nich gromadzone. Tym samym, wobec stanowczego charakteru pism oraz oparcia ich o autorytet organów państwa, w tym zagrożenie dochodzenia swoich roszczeń na drodze sądowej i prawnokarnej, na zawarcie „ugody” decydują się bardzo

¹ http://di.com.pl/news/49568,0,109_tys_osob_rocznie_zastraszonych_przez_prawnikow-antypiratow_Czy_tak_bedzie_i_u_nas.html

² <http://serwisy.gazetaprawna.pl/prawo-autorskie/artykuly/807175,drogowka-oblawia-sciagales-te-filmy-z-sieci-mozesz-spodziewac-sie-wezwania-do-prokuratury.html>

³

często osoby nie mające nic wspólnego z naruszeniem prawa, a zmierzające jedynie do polubownego zakończenia sprawy.

Oznacza to, że cały proces gromadzenia na wielką skalę danych osobowych oraz dochodzenia roszczeń natury cywilnoprawnej jest realizowany przez organy ścigania na koszt Skarbu Państwa.

Art. 116 ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych przewiduje typ zasadniczy przestępstwa, polegającego na rozpowszechnianiu cudzego utworu bez uprawnienia albo wbrew jego warunkom, a także dwa typy kwalifikowane – w przypadku, gdy rozpowszechniający dokonywał tego w celu osiągnięcia korzyści majątkowej albo stanowi to jego stałe źródło dochodu lub organizuje (kieruje) taką działalnością. Zrozumiałe jest, że typy kwalifikowane przestępstwa przewidują surowszą odpowiedzialność karną sprawcy, tym bardziej że dokonywane są z pobudek zasługujących na szczególne potępienie.

Przestępstwo przewidziane w art. 116 ust. 1 ustawy dokonywane jest bez korzyści majątkowej, najczęściej w sposób nieświadomy i nie ma na celu świadomego pokrzywdzenia uprawnionego z praw autorskich. Wobec powyższego, kryminalizacja takich zachowań stoi w sprzeczności z zasadniczymi wartościami, które prawo karne winne jest realizować.

W szczególności zmiana ta nie stoi w sprzeczności z wytycznymi dyrektywy 2001/29/WE z dnia 22 maja 2001 r. w sprawie harmonizacji niektórych aspektów praw autorskich i pokrewnych w społeczeństwie informacyjnym, zgodnie z którą „autorzy i artyści wykonawcy, aby móc kontynuować swoją twórczą i artystyczną pracę, muszą otrzymywać stosowne wynagrodzenie za korzystanie z ich utworów, tak samo jak producenci, aby móc finansować tę pracę.”

Aktem prawnym, który wymaga nałożenia sankcji karnych na sprawców naruszania praw autorskich jest Porozumienie w sprawie handlowych aspektów praw własności intelektualnej (TRIPS) zawarte w roku 1994, do którego Polska przystąpiła w roku 2000.

Zgodnie z Artykułem 61 Porozumienia: „Członkowie ustanowią procedury karne i kary, które będą stosowane przynajmniej w przypadkach umyślnego podrabiania znaku towarowego lub piractwa praw autorskich, dokonanego na skalę handlową.”

Oznacza to, że kryminalizacja każdego rozpowszechnienia przedmiotu praw autorskich wykracza zdecydowanie poza obowiązki nałożone na Polskę tym Porozumieniem.

Wobec opisanego wyżej masowego i zautomatyzowanego wykorzystywania przepisów karnych do realizowania roszczeń cywilnoprawnych na koszt Skarbu Państwa oraz braku przeszkód prawnych do zmiany przedmiotowego przepisu, zmiana ta przyniesie wymierne skutki w postaci racjonalnego wykorzystywania zasobów osobowych i finansowych organów ścigania i skupieniu ich na czynach szczególnie godzących w uprawnionych z praw autorskich. Zmiana ta nie przeszkodzi również realizacji słusznie przysługujących twórcom i innym uprawnionym z praw autorskich roszczeń cywilnoprawnych wobec osób naruszających te prawa.

Ustawa nie pociąga za sobą żadnych kosztów dla budżetu Państwa oraz budżetów jednostek samorządu terytorialnego. Ustawa powoduje pozytywne skutki społeczno-gospodarcze. Projekt ustawy jest zgodny z prawem Unii Europejskiej.

Warszawa, 7 października 2014 r.

BAS-WAPEiM-2189/14

Pan Radosław Sikorski
Marszałek Sejmu
Rzeczypospolitej Polskiej

**Opinia prawna w sprawie zgodności z prawem Unii Europejskiej
poselskiego projektu ustawy o zmianie ustawy o prawie autorskim i
prawach pokrewnych (przedstawiciel wnioskodawców: poseł Andrzej
Jaworski)**

Na podstawie art. 34 ust. 9 uchwały Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 30 lipca 1992 roku – Regulamin Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej (Monitor Polski z 2012 r. poz. 32, ze zmianami) sporządza się następującą opinię:

1. Przedmiot projektu ustawy

Projekt ustawy zmierza do wprowadzenia zmian w ustawie z dnia 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych (Dz. U. z 2006 r. Nr 90, poz. 631 ze zmianami; dalej: prawo autorskie). Proponowane zmiany dotyczą art. 116, przewidującego odpowiedzialność karną za nieuprawnione rozpowszechnianie cudzego utworu, oraz art. 122 w zakresie dotyczącym zasad ścigania czynu określonego w art. 116 nowelizowanej ustawy. Zmiany w pierwszym z tych przepisów w istocie prowadzą do depenalizacji czynu polegającego na rozpowszechnianiu cudzego utworu, jeżeli sprawca nie działa w celu osiągnięcia korzyści majątkowej.

Konsekwencją proponowanej zmiany w zakresie art. 116 prawa autorskiego będzie również brak możliwości zastosowania w takim przypadku art. 121 tej ustawy, przewidującego orzeczenie przepadku przedmiotów pochodzących z przestępstwa oraz możliwość orzeczenia przepadku przedmiotów służących do popełnienia przestępstwa.

Ustawa ma wejść w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia.

2. Stan prawa Unii Europejskiej w materii objętej projektem ustawy

Oceny przepisów projektu należy dokonać z uwzględnieniem treści dyrektywy 2001/29/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 22 maja 2001 r. w sprawie harmonizacji niektórych aspektów praw autorskich i pokrewnych w społeczeństwie informacyjnym¹ (dalej: dyrektywa).

Zgodnie z art. 4 ust. 1 dyrektywy, państwa członkowskie powinny przewidzieć dla autorów wyłączone prawo do zezwalania lub zabrania

¹ Dz. Urz. UE L 167 z 22.6.2001, s. 10.

jakiegokolwiek formy publicznego rozpowszechniania oryginału swoich utworów lub ich kopii w drodze sprzedaży lub w inny sposób. Przepis ten nie przewiduje odmiennego traktowania rozpowszechniania w zależności od tego, czy miałyby ono nastąpić w celu osiągnięcia korzyści majątkowej, czy nie. Artykuł 8 ust. 1 dyrektywy stanowi, że państwa członkowskie mają wprowadzić stosowne sankcje i środki naprawcze w przypadku naruszenia praw i obowiązków wymienionych w dyrektywie i podjąć wszelkie niezbędne środki w celu zapewnienia ich realizacji. Sankcje te muszą być skuteczne, proporcjonalne i odstraszające.

Ponadto, zgodnie z art. 8 ust. 2 dyrektywy, każde państwo członkowskie ma podjąć niezbędne środki w celu zapewnienia, aby podmiot praw autorskich, którego interesy zostaną naruszone, mógł m. in. w miarę potrzeby domagać się przepadku „naruszonych dóbr” (sic!, chodzi o materiał naruszający prawa autorskie), jak również urządzeń, produktów lub części składowych wykorzystanych do obejścia skutecznych środków technologicznych, mających na celu uniemożliwienie naruszenia praw autorskich.

3. Analiza przepisów projektu pod kątem ustalonego stanu prawa Unii Europejskiej

Dyrektywa nie wymaga, aby sankcje za naruszenie praw i obowiązków w niej określonych miały charakter sankcji karnych. Mają one jednak być „skuteczne, proporcjonalne i odstraszające”. Zgodnie z orzecznictwem Trybunału Sprawiedliwości UE oznacza to, że sankcje powinny zapewnić faktyczną i skuteczną ochronę prawną praw wynikających z dyrektywy². Powinny one być odpowiednio surowe w stosunku do wagi naruszeń, które są przez nie karane, zwłaszcza przy zapewnieniu rzeczywiście odstraszającego skutku i przy poszanowaniu ogólnej zasady proporcjonalności, ale nie powinny wykraczać poza to, co odpowiednie i konieczne do realizacji uzasadnionych celów danej regulacji. Jeżeli istnieje możliwość wyboru spośród większej liczby odpowiednich rozwiązań, należy stosować środki najmniej dotkliwe, a wynikające z tego niedogodności nie mogą być nadmierne w stosunku do zamierzonych celów³. Jednak z drugiej strony sankcja o wymiarze czysto symbolicznym nie może być uznana za wystarczającą⁴. Należy też podkreślić, że interpretacji art. 8 dyrektywy należy dokonywać z uwzględnieniem treści art. 14 Traktatu WIPO o prawach autorskich (TPA)⁵. Przepisy prawa UE należy

² Wyrok Trybunału z 25 kwietnia 2013 r. w sprawie C-81/12 Asocjacja ACCEPT, dotychczas nieopublikowany, pkt 63.

³ Wyrok Trybunału z 26 września 2013 r. w sprawie C-418/11 Texdata Software GmbH, dotychczas nieopublikowany, pkt. 51-52.

⁴ Wyrok Trybunału z 25 kwietnia 2013 r. w sprawie C-81/12 Asocjacja ACCEPT, dotychczas nieopublikowany, pkt 64.

⁵ Decyzja Rady z dnia 16 marca 2000 r. w sprawie zatwierdzenia w imieniu Wspólnoty Europejskiej, Traktatu WIPO o prawach autorskich oraz Traktatu WIPO o artystycznych wykonaniach i fonogramach (Dz. Urz. UE L 89 z.11.04.2000, s. 6).

bowiem, o ile to możliwe, interpretować w świetle prawa międzynarodowego, w szczególności jeśli są to przepisy, które mają na celu wprowadzenie w życie umowy międzynarodowej zawartej przez Unię. Tymczasem dyrektywa ma na celu wdrożenie wspólnotowego planu zastosowania się do zobowiązań podjętych przez Wspólnotę m.in. na podstawie TPA⁶. Zgodnie z art. 14 ust. 2 TPA, umawiające się strony mają zapewnić w swoich ustawodawstwach dostępność procedur dochodzenia i egzekwowania praw przyznanych na mocy TPA, tak aby umożliwić skuteczne działania przeciwko naruszeniom wymierzonym w te prawa, w tym środki doraźne zapobiegające naruszeniom i środki odstrasżające od dalszych naruszeń.

W świetle powyższych uwag można przyjąć, że sama depenalizacja czynu polegającego na rozpowszechnianiu cudzego utworu, jeżeli sprawca nie działa w celu osiągnięcia korzyści majątkowej, byłaby w świetle dyrektywy dopuszczalna, o ile pozostałe istniejące w prawie polskim sankcje będą spełniać wymogi skuteczności, proporcjonalności i odstrasżania. Prawo autorskie przewiduje takie sankcje w art. 79, który może stanowić podstawę do żądania zaniechania naruszania, usunięcia skutków naruszenia, naprawienia wyrządzonej szkody (przy uwzględnieniu utraconych korzyści), a także ogłoszenia w prasie oświadczenia odpowiedniej treści i w odpowiedniej formie lub podania do publicznej wiadomości części albo całości orzeczenia sądu. Ponadto sąd, rozstrzygając o naruszeniu prawa, może orzec na wniosek uprawnionego o bezprawnie wytworzonych przedmiotach oraz środkach i materiałach użytych do ich wytworzenia, w szczególności może orzec o ich wycofaniu z obrotu, przyznaniu uprawnionemu na poczet należnego odszkodowania lub zniszczeniu. Domniemywa się przy tym, że przedmiotowe środki i materiały są własnością osoby, która naruszyła autorskie prawa majątkowe.

Należy uznać, że – uwzględniając margines oceny przysługujący państwu członkowskiemu przy implementacji dyrektywy – przewidziane w art. 79 prawa autorskiego środki mogą zostać uznane za uwzględniające wymogi odstrasżania i proporcjonalności. Orzeczone na ich podstawie obowiązki mogą bowiem obejmować daleko idące działania, takie jak zniszczenie lub wydanie powodowi bezprawnie wytworzonych egzemplarzy utworu, opakowań, zniszczenie lub uszkodzenie środków oraz materiałów służących do ich wytworzenia (klisz, matryc, form, dokumentacji technicznej, oprogramowania komputerowego), rozmontowanie urządzeń, zniszczenie materiałów reklamowych i promocyjnych, złożenie oświadczenia o określonej treści oraz formie, zawiadomienie określonych osób⁷. Ponadto przedmiotowy przepis przewiduje sankcję polegającą na zadysponowaniu przez sąd bezprawnie wytworzonymi egzemplarzami utworu oraz środkami użytymi do ich wytworzenia.

⁶ Wyrok Trybunału z 17 kwietnia 2008 r. w sprawie C-456/06 Peek & Cloppenburg KG, Zb. Orz. 2008 I-02731, pkt. 30-31.

⁷ Prawo autorskie red. Ferenc-Szydełko 2014.

W świetle powyższego należy uznać, że proponowana depenalizacja nie doprowadzi do niezgodności z art. 8 dyrektywy.

4. Konkluzja

Projekt ustawy o zmianie ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych nie narusza prawa Unii Europejskiej.

Szef Kancelarii Sejmu

Lech Czapla

BAS-WAPEiM-2190/14

Warszawa, 7 października 2014 r.

Pan Radosław Sikorski
Marszałek Sejmu
Rzeczypospolitej Polskiej

Opinia prawna w sprawie stwierdzenia, czy poselski projekt ustawy o zmianie ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych (przedstawiciel wnioskodawców: poseł Andrzej Jaworski) jest projektem ustawy wykonującej prawo Unii Europejskiej w rozumieniu art. 95a regulaminu Sejmu

Projekt ustawy zmierza do wprowadzenia zmian w ustawie z dnia 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych (Dz. U. z 2006 r. Nr 90, poz. 631 ze zmianami; dalej: prawo autorskie). Proponowane zmiany dotyczą art. 116, przewidującego odpowiedzialność karną za nieuprawnione rozpowszechnianie cudzego utworu, oraz art. 122 w zakresie dotyczącym zasad ścigania czynu określonego w art. 116 nowelizowanej ustawy. Zmiany tych przepisów prowadzą do depenalizacji czynu polegającego na rozpowszechnianiu cudzego utworu, jeżeli sprawca nie działa w celu osiągnięcia korzyści majątkowej.

Projekt nie zawiera przepisów mających na celu wykonanie prawa Unii Europejskiej.

Projekt nie jest projektem ustawy wykonującej prawo Unii Europejskiej w rozumieniu art. 95a regulaminu Sejmu.

Szef Kancelarii Sejmu

Lech Czapla

RZECZPOSPOLITA POLSKA

PROKURATOR GENERALNY

PG VII G 025/305/14

Warszawa, dnia 10.10. 2014 r.

SEKRETARIAT SZEFA KS

L.dz.

Data wpływu 20.10.2014

Pan

Lech Czapla

Szef Kancelarii Sejmu

Szymon Paweł Kirsztak

W odpowiedzi na pismo z dnia 14 października 2014 r., nr GMS-WP-173-225/14, dotyczące *poselskiego projektu ustawy o zmianie ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych*, przekazanego do zaopiniowania Prokuratorowi Generalnemu w trybie art. 3 ust. 1 pkt 9 ustawy z dnia 20 czerwca 1985 r. *o prokuraturze* (Dz. U. z 2011 r. Nr 270, poz. 1599, t.j., z późn. zm.), uprzejmie przedstawiam następujące stanowisko.

Projekt zakłada wyeliminowanie z porządku prawnego typu czynu zabronionego penalizującego rozpowszechnianie bez uprawnienia albo wbrew jego warunkom cudzego utworu w wersji oryginalnej albo w postaci opracowania, artystycznego wykonania, fonogramu, wideogramu lub nadania (art. 116 ust. 1 ustawy z dnia 4 lutego 1994 r. *o prawie autorskim i prawach pokrewnych* - Dz. U. z 2006 r., Nr 90, poz. 631 - t.j. z późn. zm.). Projektodawcy przewidują przekształcenie obecnego typu kwalifikowanego przestępstwa (działanie sprawcy w celu osiągnięcia korzyści majątkowej) w typ podstawowy oraz utrzymanie typu kwalifikowanego (stałe źródło dochodu, organizacja lub kierowanie przestępstwem). Przewiduje się również utrzymanie typu nieumyślnego, który odniesiony został do typu podstawowego, charakteryzującego się działaniem w celu osiągnięcia korzyści majątkowej (art. 116 ust. 4). Uzasadnieniem projektowanych zmian jest dążność do wyeliminowania sytuacji, w których postępowanie karne staje się „*substitutem cywilnoprawnej drogi*

dochodzenia roszczeń”, dążność do ograniczenia liczby zawiadomień kierowanych do organów ścigania, „wykonanych w sposób zautomatyzowany”, przeciwdziałanie „gromadzeniu na wielką skalę danych osobowych”.

Dokonując oceny przedłożonego projektu, należy zauważyć, że pozbawiony jest on właściwego uzasadnienia zarówno aksjologicznego jak i prakseologicznego, zaś jego bezpośrednim skutkiem byłoby znaczące obniżenie poziomu ochrony zapewnianej przez system prawny autorskim prawom majątkowym. Powierzchowność podejścia przez projektodawców do problematyki będącej przedmiotem omawianego przedłożenia legislacyjnego widoczna jest już w samej konstrukcji proponowanych przepisów, gdzie w sposób bezrefleksyjny zakłada się pozostawienie typu nieumyślnego przestępstwa, który jednak zrelacjonowany został do typu zasadniczego, charakteryzującego się działaniem „w celu osiągnięcia korzyści majątkowej”. Wskazane znamię typu czynu zabronionego stanowi charakterystykę zamiaru kierunkowego (*dolus directus coloratus*) i jako takie nie może być charakterystyką podmiotowej strony przestępstwa nieumyślnego. Proponowana konstrukcja zawiera zatem błąd logiczny, który w praktyce oznacza, że nie ma takiej klasy zachowań, które charakteryzują się „działaniem w celu osiągnięcia korzyści majątkowej”, a są jednocześnie zachowaniami nieumyślnymi. Tym samym proponowane przez projektodawców zmiany oznaczają nie tylko eliminację jednego typu przestępstwa (art. 116 ust. 1 ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych), ale również, wbrew twierdzeniom projektodawców, typu nieumyślnego. W odniesieniu do obecnego stanu prawnego oznacza to daleko idącą dekryminalizację zachowań godzących w majątkowe prawa autorskie. Tymczasem istnieją silne argumenty za tym, aby kryminalizować analizowane zachowania. Majątkowe prawa autorskie zabezpieczane przez normę art. 116 ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych, chronią sferę majątkowych interesów twórcy i stanowią jeden z podstawowych warunków rozwoju społecznego (naukowego, literackiego, artystycznego). Warto zwrócić uwagę, że nie tylko zachowania polegające na bezprawnym rozpowszechnianiu cudzego utworu, podjęte w celu osiągnięcia korzyści majątkowej godzą w sferę interesów majątkowych twórcy, ale również te działania, które pozbawione są tej charakterystyki kierunkowej.

Obecny rozwój technologiczny społeczeństwa stwarza niespotykane wcześniej możliwości komunikowania się, w tym możliwości rozpowszechniania cudzego utworu z naruszeniem obowiązujących regulacji prawnych. Każde nieuprawnione rozpowszechnianie oznacza natomiast wymierną stratę materialną dla twórców i innych podmiotów, którym przysługują majątkowe prawa autorskie, przy czym zjawisko naruszania tych praw ma charakter powszechny, co warunkowane jest rozwojem społeczeństwa informatycznego. Bardzo poważną grupę naruszeń stanowią te, które nie są motywowane chęcią osiągnięcia korzyści majątkowej. Nie sposób nie dostrzec, że nie tylko motywacja sprawcy w postaci osiągnięcia korzyści majątkowej wymaga prawnokarnej reakcji, ale również i ta motywacja, która polega na pozbawieniu uprawnionych osób korzyści, które by osiągnęły, gdyby prawo było przestrzegane. Pomiędzy tymi dwiema kategoriami zachowań, od strony aksjologicznej nie zachodzą relewantne różnice. Nie sposób również nie zauważyć, że znaczna część zawiadomień w zakresie omawianej kategorii przestępstw, kierowanych do prokuratury i organów ścigania, nie wynika z substytuowania drogi cywilnoprawnej ochrony swych praw, co raczej jest koniecznością ze względu na niedysponowanie przez osoby uprawnione odpowiednią informacją o sprawcy naruszenia, która możliwa jest do pozyskania wyłącznie w drodze czynności wykrywczych w procesie karnym. Ostatecznie praktyka, stosowana zwłaszcza przez podmioty zbiorowego zarządzania prawami autorskimi, zawezwania do zawarcia ugody, której elementem jest kompensata szkody wyrządzonej przestępstwem i związanego z tym zaniechania ścigania karnego, jest praktyką zgodną ze współczesnymi nurtami w nauce prawa karnego, zbiorczo określanymi jako koncepcja sprawiedliwości naprawczej, która znalazła wyraz w instytucji art. 59a Kodeksu karnego (przepis ten wejdzie w życie z dniem 1 lipca 2015 r.). Należy również pamiętać o perspektywie konstytucyjnej projektowanej regulacji, a w szczególności konieczności zapewnienia odpowiedniego poziomu ochrony prawom majątkowym. Ochronę własności i innych praw majątkowych statuuje m.in. art. 64 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, co oznacza, że ustawodawca zwykły ma obowiązek zapewniania skutecznych instrumentów respektowania własności i innych praw majątkowych. Wycofanie się

ustawodawcy ze znacznego zakresu prawnokarnej reglamentacji, skutkujące, jak była o tym mowa, wyłączeniem możliwości ustalenia sprawcy naruszenia majątkowych praw autorskich, oznacza, że przyznane przez ustawodawcę prawo ma w znacznym zakresie charakter wyłącznie deklaracyjny i pozbawione jest instrumentów gwarantujących jego skuteczną egzekucję. Projektowane regulacje mogą zatem budzić uzasadnione wątpliwości co do ich zgodności z ustawą zasadniczą.

Powyższe uwagi uprawniają do sformułowania negatywnej opinii o przedłożonej inicjatywie legislacyjnej.

Z pism
A. Seremet

Andrzej Seremet